

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	9
1. RENTA, RENTA POLITYCZNA – DEFINICJE, ODŁAMY, KLASYFIKACJE	15
1.1. Istota i źródła renty. Podziały	15
1.1.1. Renta i renta ekonomiczna	15
1.1.2. Renta polityczna i pogoń za rentą	20
1.1.2.1. Pogoń za rentą według Gordona Tullocka	20
1.1.2.2. Pojęcie pogoni za rentą w literaturze	23
1.1.2.3. Renta polityczna a świadczenia opiekuńcze państwa (redystrybucjonizm)	26
1.1.3. Ingerencja państwa jako przyczyna renty politycznej	28
1.1.3.1. Naturalna obecność państwa w gospodarce a ingerencja	29
1.1.3.2. Interwencjonizm a etatyzm	31
1.1.3.3. Społecznie użyteczna i społecznie marnotrawna ingerencja państwa w gospodarke	31
1.1.3.4. Skutki ingerencji państwa w gospodarke	34
1.1.4. Rodzaje (podziały) renty politycznej	40
1.1.4.1. Podział według rodzaju ingerencji (renta regulacyjna i renta właścicielska)	40
1.1.4.2. Podział według kategorii beneficjenta (renta interesariuszy i renta zwrotna)	41
1.1.4.3. Podział według rodzaju skutków kreacji renty (renta pośrednia i renta bezpośrednia)	44
1.1.4.4. Podział według statusu ontologicznego (renta materialna i renta niematerialna)	45
1.1.4.5. Podział według celu wykorzystania (renta partykularna i renta reprodukcji władzy)	45
1.1.5. Pogoń za różnymi rodzajami renty politycznej	47

1.1.5.1. Pogoń za regulacyjną rentą polityczną	47
1.1.5.2. Pogoń za właścicielską rentą polityczną	50
1.2. Renta polityczna w świetle wybranych teorii ekonomicznych	52
1.2.1. Teoria wyboru publicznego	52
1.2.2. Ekonomiczna teoria demokracji Anthony'ego Downsa	55
1.2.3. Teoria agencji	63
1.2.4. Koncepcje zawłaszczania państwa i partyjnej protekcji	64
1.2.4.1. Zawłaszczanie państwa a kreacja renty politycznej ...	64
1.2.4.2. Partyjna protekcja a kreacja renty politycznej	68
1.3. Pogoń za rentą w wybranych systemach gospodarczych	70
1.3.1. Pogoń za rentą w różnych modelach kapitalizmu	70
1.3.2. <i>Rent-seeking societies</i> , czyli państwa zawłaszczane	73
1.4. Czynniki sprzyjające kreacji renty politycznej	77
1.4.1. Czynniki społeczno-gospodarcze	77
1.4.2. Czynniki polityczno-prawne	80
1.4.3. Czynniki kulturowe	83
2. SPOŁECZEŃSTWA GONIĄCE ZA RENTĄ I SYSTEMY PASOŻYTNICZE	
NA PRZESTRZENI WIEKÓW – ZARYS PROBLEMATYKI	85
2.1. Uwagi wprowadzające	85
2.2. Renta polityczna w okresie Starożytności i Średniowiecza	87
2.2.1. Okres od zarania państwowości do końca Starożytności	87
2.2.2. Okres Średniowiecza	92
2.3. Nowożytność	96
2.3.1. Kraje europejskie	96
2.3.2. Monopole handlowe jako źródła renty politycznej (na przykładzie Kompanii Wschodnioindyjskiej)	99
2.3.3. Rzeczpospolita Szlachecka jako <i>rent seeking society</i>	102
2.4. Renta polityczna w XIX w. i I połowie XX w.	103
2.4.1. Regres starych form renty politycznej i jej nowe przejawy w XIX wieku	103
2.4.2. Etatyzm i neomerkantylizm po I wojnie światowej	108
2.4.3. Faszyzm i narodowy socjalizm jako systemy rentotwórcze	110
2.5. Okres od 1945 r. do współczesności	111
2.5.1. Rozrost państwa po II wojnie światowej	112
2.5.2. Cofanie się renty – od lat 70. XX w. do 2008 r.	115
2.5.3 Renta polityczna współcześnie (po 2008 r.)	117
2.6. Przyszłość renty politycznej	122

3. RENTA POLITYCZNA W POLSCE W XX I XXI W.	127
3.1. Renta polityczna w dwudziestoleciu międzywojennym	127
3.1.1. Właścicielska renta polityczna	128
3.1.2. Regulacyjna renta polityczna	130
3.1.3. Przykład renty reprodukcji władzy	134
3.2. Okres gospodarki socjalistycznej	134
3.2.1. Właścicielska renta polityczna	136
3.2.2. Regulacyjna renta polityczna	138
3.2.3. Przykłady renty reprodukcji władzy	139
3.3. Renta polityczna w Polsce po 1989 r.	141
3.3.1. Właścicielska renta polityczna	141
3.3.1.1. Transformacja systemowa i pierwsze lata gospodarki rynkowej (1989–2004)	141
3.3.1.2. Pierwsze lata w Unii Europejskiej (2004–2015)	151
3.3.1.3. Okres rządów Zjednoczonej Prawicy (2015–2023)	156
3.3.2. Regulacyjna renta polityczna	160
3.3.2.1. Transformacja systemowa i pierwsze lata gospodarki rynkowej (1989–2004)	161
3.3.2.2. Pierwsze lata w Unii Europejskiej (2004–2015)	166
3.3.2.3. Okres rządów Zjednoczonej Prawicy (2015–2023)	167
4. WNIOSKI I UWAGI KOŃCOWE	171
4.1. Wnioski z części teoretycznej	172
4.2. Podsumowanie części historyczno-gospodarczej	175
4.2.1. Uwagi wstępne	175
4.2.2. Poszczególne rodzaje renty politycznej w przekroju historycznym	177
4.2.2.1. Renta właścicielska oraz regulacyjna (w podziale według obszaru ingerencji)	177
4.2.2.2. Renta zwrotna oraz interesariuszy (według rodzaju beneficjenta)	178
4.2.2.3. Renta bezpośrednia i pośrednia (podział według stopnia skutków)	179
4.2.2.4. Renta materialna i niematerialna (podział według statusu ontologicznego)	180
4.2.2.5. Renta partykularna i renta reprodukcji władzy (podział według celu wykorzystania)	180
4.3. Wnioski z części historyczno-gospodarczej	181
BIBLIOGRAFIA	185